

Przygotowała dr Małgorzata Juda-Mieloch Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu

Ćwiczenia w przygotowaniu recytacji

Przygotowanie recytacji, nawet recytacji szkolnej, to nie tylko nauczenie się tekstu na pamięć. To bardzo złożone zadanie. Między nauczeniem się tekstu na pamięć i przygotowaniem interpretacji głosowej jest jeszcze faza przygotowania technicznej wymowy. Zapraszam do 4 ćwiczeń.

Konstanty Ildelfons Galczyński

PIEŚŃ O ŻOŁNIERZACH Z WESTERPLATTE

Kiedy się wypełniły dni
i przyszło zginąć latem,
prosto do nieba czwórkami szli
żołnierze z Westerplatte.

(A lato było piękne tego roku).

I tak śpiewali: Ach, to nic,
że tak bolały rany,
bo jakże słodko teraz iść
na te niebiańskie polany.

(A na ziemi tego roku było tyle wrzosu na bukiety.)

W Gdańsku staliśmy tak jak mur,
gwiżdżąc na szwabską armatę,
teraz wznosimy się wśród chmur,
żołnierze z Westerplatte.

I ci, co dobry mają wzrok
I słuch, słyszeli pono,
Jak dudnił w chmurach równy krok
Morskiego Batalionu.

I śpiew słyszano taki: – By
słoneczny czas wyzyskać,
będziemy grzać się w ciepłe dni
na rajskich wrzosowiskach.

Lecz gdy wiatr zimny będzie dął
i smutek krążył światem,
w środek Warszawy spłyniemy w dół,
żołnierze z Westerplatte.

Komentarz 1.

Jedną z faz przygotowania recytacji powinno być przyjrzenie się relacji wers–zdanie tak, by nie mówić tekstu wersami. Aby tego uniknąć, należy odnaleźć w nim ► **przerzutnie**, czyli przeniesienia wyrazu lub części zdania do następnego wersu lub nawet strofy (zwrotki). W tekście wiersza oznaczono pierwszą przerzutnię, która jest między pierwszym a drugim wersem, co sprawia, że te dwa wersy powinno się powiedzieć jako jedną całość.

Zadanie 1.

Wiedząc, że w wierszu „Pieśń o żołnierzach z Westerplatte” jest 8 przerzutni, znajdź je i na końcu wersów zaznacz znakiem:

Komentarz 2.

W języku polskim wyrazy zakończone na samogłoskę nosową „ę” wymawiamy tak, jakby kończyły się na „e”, ewentualnie z bardzo osłabioną nosowością. Wymowa zgodna z pisownią to ► **hiperpoprawność**, czyli dążenie do przesadnej poprawności skutkujące błędem.

Zadanie 2.

Wiedząc, że w wierszu „Pieśń o żołnierzach z Westerplatte” są 2 wyrazy zakończone na „ę”, znajdź je, zaznacz i poćwicz poprawną wymowę.

Komentarz 3.

W języku polskim zwykle pada na drugą sylabę od końca – tego nie musimy przygotowywać, ponieważ „zanurzeni” w muzyce języka polskiego po prostu tak akcentujemy. Jednak są od tej zasady wyjątki. Jedną grupą wyjątków to wyrazy akcentowane na trzecią sylabę od końca. W części hasła w Wikipedii dotyczącej akcentowania na trzecią sylabę przeczytaj, w jakich 7 sytuacjach to czynimy: ► https://pl.wikipedia.org/wiki/Akcent_w_j%C4%99zyku_polskim

Zadanie 3.

W tekście wiersza znajdź jeden czasownik, który akcentujemy na trzecią sylabę od końca, zaznacz go. Przed recytacją całości przeciwicz jego akcentowanie.

Komentarz 4.

Zdarza się również, że wyrazy pochodzenia obcego wymawiamy inaczej, niż nam się wydaje. W wierszu K. I. Gałczyńskiego taka trudność kryje się w ważnym dla tekstu słowie „Westerplatte”.

Zadanie 4.

Przeczytaj ► **refleksję dotyczącą wymowy słowa „Westerplatte”, następnie Wysłuchaj recytacji ► <https://www.youtube.com/watch?v=L7gs1cHbQSI>.**

1 września, w rocznicę wybuchu drugiej wojny światowej, wszystkie stacje telewizyjne poświęciły sporo miejsca tragedii, jaka rozegrała się w 1939 roku na Westerplatte. Niestety, zarówno młodzi reporterzy, jak i uznani prezenterzy, informując o faktach z przeszłości, za każdym razem błędnie wymawiali nazwę *Westerplatte* jako [Westerplatte], czyli z wyraźną artykulacją podwójnego *t*, nie zważając na głos lektora płynący z materiałów archiwalnych, w których mówił on poprawnie: *Bohaterscy żołnierze z [Westerplate]*.

Wystarczy sięgnąć do *Wielkiego słownika poprawnej polszczyzny* PWN, żeby się przekonać, iż *Westerplatte* to nieodmienny wyraz rodzaju nijakiego, który należy wymawiać albo jako [Westerplate] – akcent pada na przedostatnią sylabę, albo jako [Westerplate] – akcent inicjalny, ale nigdy jako [Westerplatte] – przez dwa *t*.

Źródło: na podstawie – <https://obcyjezykpolski.pl/westerplatte-wym-westerpla-te-a-nie-westerplat-te/>

Wykonaj zadania:

- a. Jak poprawnie powinno się wymawiać słowo „Westerplatte”?
- b. Jakie źródło informuje o poprawnej wymowie wyrazów?
- c. Czy aktor recytujący wiersz wymawia „Westerplatte” poprawnie?
- d. W tekście wiersza podkreśl każde użycie słowa „Westerplatte”. Recytując, pamiętaj o jego poprawnej wymowie.